

М.А.Азад

*Доктор Проф, Докторантурын сургалтын
тэнхимийн эрхлэгч НРЭС Коллеж,
(ССS их сургууль, Мөөрүт) Куржа, Умар
Прадеш муж, Энэтхэг улс Монгол
Улсын Их Сургуулийн зочин профессор.*

Бурхан багшийн сургаал эдүгээ

Зовлон түгээмэл үнэн: харин амьдрал бол тодорхойгүй урт удаан зовлонгийн түүх юм. Жаргал агшин зуурын боловч хүмүүний удаан хүлээсэн хүсэл болой. Дэлхий бол үл танигдах байгалийн хосгүй гайхамшигт үзэсгэлэн гоо билээ. Энд бүдэг бадаг зүйл гэж үгүй хүмүүний сэтгэл зүрхэнд харин бүдэг бадаг юм гэж байдаг байна. Хүчирхийлэл түгээмэл үнэн байж болох юм.

Будда хэмээн алдаршсан хүмүүн “Зовлонт хорвоод дутагдах нь хүн, өлмөн зөлмөн амь зуун амьдардаг нь хүмүүс болой. Ээ сайн хүмүүс ээ! Өлсөж буйд хүнс хайрла, цангасанд ус өг, мөн ядарсанд тусалж бай” гэж Энэтхэгт ирэхээс өмнө, ба дэлхийг алмайруулан сонордуулан айлджээ.

Эдүгээ Непалийн Лүмбиний ойд аялалаа эхэлсэн энэ агуу их хүмүүн Кушинагарт таалал төгсөхөөс өмнө түүний сургаалууд Азийн хэд хэдэн улсад хүрчээ. Эдүгээ Монгол, Бутан, Цейлон, Япон, Мьянмар, Тайланд, Тибет болон Солонгост хүртэл ноёрхож байна. Түүний сургаал орчин үеийн Европын алс хол хязгаар нутагт хүртэл тархсаныг Артур Лили (Arther Lilly) олж үзсэн байна. Бурхан багш болон түүний сургаалын талаар олон зүйлийг бичсэн нь үнэн. үүнээс ч их зүйлийг бичиж болох нь дамжиггүй билээ. “Arpa deero Bhava” буюу “Өөрөө өөртөө гэрэл бол” гэсэн түүний сургаал үг үүрд мөнхөрчээ. Бурхан багш Европын их сэтгэгч Сократаас олон жилийн өмнө “Мэдлэг оюун ухааныг сүлд мэт дээдэл” гэжээ. “Tarachhedachch nikshat suvarnamiv Panditah. Parichnya Bhikshavo grahyam madvachao na tu gaurvat” хэмээв. Тус үгийг хөрвүүлвээс “Бүх зүйлийг судлан батал, сайныг нь сонгон эзэн бол” гэжээ.

Энэ зовлонгоор дүүрсэн дэлхийд зовлонгоос ангижрах боломж байна хэмээн Бурхан багш айлджээ. Бурхан багш зовлонгоос ангижрах найман замыг айлдаж, үүнийг “Majjhim Nikaya” буюу Дундад зам гэж нэрлэсэн юм. Будда зан араншинг онцлон анхаарч байжээ. “Panatipata Varaimani” буюу “хүчирхийлэл үгүй амьдрах”-д эрхэм сургаал оршвой. “Ahimsaka Yae Munyo, nichcham Kayaen samvuta. Te yanti achchutan thanam yath gantve na sochare” буюу “Аливаа амьтай

бүхнийг энэрэн хайрла, үл дайсагнан амьдрах аваас нирванд хүрэх боломжтой.” гэжээ.

Эдүгээ үл хүчирхийлэх эрхэм энэ үзэл цөмийн зэвсгийн аймшигт иргэншлийн ирмэгт хүмүүн төрөлхтнийг аварч чадна.

Хүмүүн бүх нийтийн эрх чөлөөний үзэл социалист орнуудад хүртэл задран унаж, хүмүүн тэгш бус байдлыг ялж чадсангүй. Бурхан багш 2000 жилийн өмнө “эрх чөлөө, эрх тэгш байдал”-ын тухай хүмүүн төрөлхтөнд айлдсан байдаг. “Atta hi attano natho, kohim natho parosia” Хүмүүн өөрөө өөртөө хянагч болохоос хэн нэгний боол биш” гэжээ. Матхагийн шашны дарангуйлал, Варнагийн ялгаварлан гадуурхах үзэл болон хэрцгий кастын тогтолцооны цаг үед энэхүү сургаал их өөрчлөлт хийж чадсан бол, тэгвэл магадгүй одоо цагийн хамтралчлал, апартеид ба хоосон ярианы үеийн харанхуй сохор шүтлэг ба тэгш бус байдлыг шүүрдэн арилгаж болох байсан болов уу?

Өнөөдөр, талх, хувцас болон орон гэртэй болохын төлөө зүтгэж хүмүүний агуу их хүч, сэтгэл эсвэл хойд насны талаар бодох цаггүй байна. Бурхан багш ингэж цаг үрэх шаардлагагүй гэж үзэж байжээ. Үнэхээр хүмүүний сэтгэл үймүүлэхээс өөрцгүй үл шийдвэрлэгдэж болох эдгээр хуучин зангилаануудыг хэзээ ч тайлахыг үл хүсчээ. Энэ мухардалд шашин хэмээх ард түмэнд зориулагдсан хар тамхи гэгддэг зүйл хүмүүнийг ангаж цангаасан сэтгэлээр дамжуулан цусыг сорох болов. Бид үл таних, үл мэдэх нуугдмал орчлонгийн зан үйлээс өөр бурхдыг хангалттай тахин шүтэж иржээ. Харин одоо бид нар зөвхөн дэлхийг бүхлээр нь хайрлаж эхлэх нь амар биш гэж үү?

Энэ хөөрхий хүн сар луу аялсны дараа их бардаж Марс хүртэл хүрэхийг мөрөөдөж байна: Энэ газрын бэтгэ өөрийн мөнх бусыг үзэхээс өмнө тэнгэрийг гутаахаас үл эмээж байна уу?, хийх ёстой бүхнээ хийсэн нь нирванд хүрнэ, энэ амьдралын гол зорилго болно. Бурхан багш өөрийн сүүлийн айлтгалдаа ийн айлдсан юм. “Hand dani bhikhave! Amantayami vo vay Dhamma sankhara, appamaden samvadeth”. Аливаа бүхэн төрсөн бүхэн, хийсэн бүхэн мөнх бус юм. Амьдралын зорилгод үл шантран хүрэх ёстой гэжээ.

Бурхан багш хамаг бүхний сайн сайхны төлөө залбирч байсан юм. “Bhavatu sabb Mangalam”. Хорин нэгдүгээр зууны эхэн үеийн хүмүүс ээ! Эдүгээ ч ертөнцийн юм бүхэн учир шалтгаантай билээ.”

“Ye sabbe Dhamma hetu ppabhva”. Хэрэв Дхарма (ном) жинхэнэ үнэнд хүрэх зам байвал, номтой байвал илааршуулах рашаан ундаа лугаа. Бид нарт ном аврал болно. “Dhamman Sharnam gachchhami” Лари Азад

Prof. (Dr.) M.A. Lari Azad, Ph.D.

*Head, Department of P.G. Studies & Research in history
NREC College (CCS University, Meerut)
KHURJA, U.P., INDIA
Visiting Fellow Professor
National University of Mongolia*

RELEVANCE OF BUDDHA'S TEACHINGS TODAY

Misery is universal truth; life is uncertain, but a long story of miseries. Happiness is momentous, but a long cherished desire of man. The world is unintelligible riddle, though wonderful with unlimited beauty of nature. Where is no mistry, man's heart is mine of misteries. Violence is perhaps an universal law.

"Lynched is earth, hungry is life, needy is man. Oh my good people! Give foods to hungries, give water ti thirsties and help the needies" said a man named Buddha, before ages on the Indian soil, and was heard by the enchanted world.

Started form Lumbini forest (presently in Nepal), the journey of that great man ended at KushiNagar, but several Asian countries bowed before his teachings. It is reigning in Mongolia, Bhutan, Japan, Thailand, Ceylon, Myanmar, Tibet and Korea still today, and Arther Lilly has explored its spread even to far skirts of Modern Europe. A lot has been written on Buddha and Buddhism, but it is also true that much more could be written on it. The immortal message like "Appa deepo Bhava" (be self your lamp) given by Buddha also heralded the revolutionary dictum of knowledge years before Socrates, the greatest philosopher of Europe that "Tapachhedachch nikshat suvarnamiv Panditah. Parichhya Bhikshavo grahyam madvachao na tu gaurvat". (Jhan Sagar-Samuchchaya, sloka-31), Prove all things and hold fast that which is good. (Kalam Sutra: Anguttar Nikaya, 1, 189-90).

It is possible to get rid of miseries in this world full of miseries, Buddha told the eight fold path for this, which is known as Middle Path (Majjihim Nikaya). Buddha emphasized the character and behaviour. "Panatipata Varaimani", i.e. his teaching was to first live without violence. He said, Nirvana could be achieved only by living non-violentry with no enemy towards all creatures of earth, "Ahimsaka Yae Munyo, nichcham Kayaen samvuta. Te yanti achchutan thanam yath gantve na sochare". Today this supreme policy of non-violence can only save the bleeding humanity on the verge of terrified civilization of nuclear weapons.

The philosophy of complete equality even collapsed in socialist countries, would the man not eradicate the inequality! Buddha, two thousand years ago preached "Liberty, Equality and Fraternity" to the mankind. Man is his controller, not a servant of somebody, "Atta hi attano natho, kohim natho parosia". If, in the age of exploitation of religion of Matha bosses, Varna discrimination and stanch castism, this proclamation could have changed greatly, then it's light can only wipe out the darkness of bigotry and inequality in the present age of communalism, apartheid and futile discussions.

Today, the man exerting for bread, cloth, and home, has no time to think about the superhuman power, soul or eternity. Buddha too never felt it's necessity. Actually, these age old knots could be never solved only to confuse the human heart. The so-called opium of religion made the man thirsty of men blood only in the name of these dilemmas. Isn't it enough that inspite of mundane rites in worshipping our respective unintelligible, unknown hidden Gods, we start to love only the whole world.

This poor man has become too arrogant after his trip to the Moon and desirous to reach to the Mars; to this puppet of soil has no fear of cruel destiny before his death. The disappearance of self is "Nirvana" and it is the ultimate aim of life. Buddha in his last teachings said, all things grown and produced here are perishable; fulfill the aim of life without lathargy, "Hand dani bhikhave! Amantayami vo vay Dhamma sankhara, appamaden samvadeth".

Buddha prayed for the welfare of all "Bhavati sabb Mangalam". Oh the beginning of 21 st century! All things present in the world are not without reason "ye sabbe Dhamma hetu ppabhva". If Dhamma is the true Path, dhamma is wine-celestail and immortality and we go to the refuge of dhamma, "dhammam Sharnam gachchhami"

Lari Azad